

REGIONAAL- JA
PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

Vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (VKEMS)

Erkki Miller, Kristel Maidre

09.06.2026

Riigikogu maaelukomisjon

VVTP ülesanne

Vabariigi Valitsuse koalitsioonileppe 2025–2027 regionaalarengu, põllumajanduse ja toidutootmise peatüki alapeatükis 44 „Edendame põllumajandussektori konkurentsivõimet ja eksporti“ toodud tegevusega punktis **291: jätkame erimärgistatud diislikütuse soodustuse rakendamist põllumajandussektoris, et hoida meie põllumajanduse positsiooni rahvusvahelises konkurentsisis**. Lubame selle kasutamist nii põllumajandustöodel kasutatavates kohandatud veoautodes kui ka erivajaduse korral põllumajandust teenindavatel veokitel.

Lisaks on seos koalitsioonileppe peatükiga 7.2. „Õigusriik“ üldiste põhimõtetega, milleks on **ettevõtete, inimeste ja avaliku sektori halduskoormuse ning bürokraatia vähendamine ja uue halduskoormuse pealekasvu lõpetamine**.

VKEMS ehk 2023. a kehtiv skeem

- EDK võib kasutada põllumajandustoodete tootmiseks põllumajanduses kasutatavas masinas, traktoris ja liikurmasinas ning kuivatis
- Riigiabi
- Põllumajandustoodete tootmisega tegelev juriidiline isik või füüsilisest isikust ettevõtja
- Ostmiseks peab olema ostuõigus
 - taotluseta - EL ÜPP otsetoetus või pindalaga seotud maaelu arengu toetus, põllumajandusmaa, loomad;
 - taotlusega – tegeleb taimekasvatusega, põllumajandusmaa, tehnika;
 - taotlusega – põllumajandusliku teenustööde osutaja, põllumajanduslik tegevus, tehnika;

Põllumajandusveokid

- 2023. a põllumajandusettevõtjate ja põllumajandustehnika müüjate ettepanek MKM-ile täiendada liikluseadust mõistega põllumajandusveok ja lubada selles kasutada EDK-d
- REM arutelud KLIM ja RM
- 2024. a juulis VKEMS muutmise väljatöötamiskavatsus EISis - põllumajandusveokite mõiste sätestamine ning teekasutustasust ja raskeveoki maksust välja jätmine
- 2025. a septembris VKEMS eelnõu EISis – kontseptuaalne muutus, EDK kasutamise rõhk põllumajandustoodete tootmisel ja masinate/seadmete loetelust loobumine

VKEMS muutmise eesmärgid

- 1) tõsta põllumajandussektori konkurentsivõimet ja võimaldada põllumajandustootjatel eriotstarbelist diislikütust kasutada ka põllumajandustoodete tootmiseks kasutatavates veoautodes jm tehnikas seadmata sellega täiendavat halduskoomust ettevõtjatele,
- 2) ajakohastada väärteo karistusmäärasid.

Ettepanek VKEMS muutmiseks (EISis 26.09.2025)

- **Erimärgistatud diislikütust on lubatud kasutada põllumajandustoodete tootmiseks**
Jätame välja loetelu - masinas, traktoris ja liikurmasinas ning kuivatis.

- **Piirangud**

Eriotstarbelise diislikütuse põllumajandustoodete tootmise eesmärgil kasutamiseks ei loeta selle kasutamist eelkõige:

- 1) sõiduautos ja kuni 3500-kilogrammise täismassiga veoautos;

- 2) muus autos põllumajandusettevõtte asukohast kaugemal kui 65 kilomeetrit.

Sisuliselt piiratakse kasutamist ettevõttesisesteks põllumajandustoodetega tootmiseks tehtavateks töödeks.

- Juriidilistele isikutele trahvimäär eriotstarbelise diislikütuse väärkasutuse eest 3200 eurolt kuni 32 000 euron.

Tähelepanekud EIS kooskõlastusringilt

- EPKK
 - muuta eelnõu punkti 4 selliselt, mis jätab välja tekstiosa „2) muus autos põllumajandusettevõtte asukohast kaugemal kui 65 kilomeetrit.“
 - kümnekordne trahvimäärade tõstmine ei ole põhjendatud ning ka viiekordne määra suurendamine tagaks legaalse kasutuse.
- JustDigi
 - On tervitatav, et §-de 6² ning 6⁵ karistusmäärade on kavas korrigeerida, kuid meie arvates tuleb seda määra muuta oluliselt kõrgemaks kui hetkel väljapakutud kuni 32 000 eurot. See määr jääb 2007. aastasse. KarS § 47 lõige 2 kohaselt on võimalik juriidilist isikut karistada kuni 400 000 euro suuruse rahatrahviga.
- RM saatis tähelepanekud mitteametlikult ja KLIMiga arutlesime ETS2 teemadel.
 - Energia maksustamise direktiivi 2003/96/EÜ artikli 8 (2) a - „põllumajandustööd“
 - Direktiiv 2023/959, lisa III - „põllumajandussõidukid“

RMi mitteametlikud tähelepanekud ja ettepanekud

- Vastuolu energiamaksustamise direktiiviga (2003/96/EÜ)
- Väärkasutuse riski suurenemine
- MTA järelevalve koormuse suurenemine
- Eelnõu mõjud (kulud – tulud ehk aktsiisilaekumise vähenemine, järelevalve kulude suurenemine)

Ettepanekud

- **Ostuõigusega isikule EDK koguseliste piirangute kehtestamine**
- Automaatse ostuõiguse andmise ülevaatamine (1 hobuse näide)
- Erinevate ettevõtjate ostetud EDK hoiustamine erinevates mahutites
- Ostuõiguse kehtetuks tunnistamise aluste täiendamine (EDK ebaseaduslik edasimüük või kasutamine)
- Aktsiisivahe tasumine - ebaseadusliku kasutamise korral nõ faktipõhine trahv ehk fikseeritud summa, olenemata kasutatud kogusest

Kokkuvõtvalt, miks jäi eelnõu seisma?

- Masinate, milles kasutada EDK, **ühise kriteeriumi/kriteeriumite puudumine**, mis tuvastaks sõiduki või muu masina ainult põllumajandusliku kasutuse.
- Lisanduv halduskoormus:
 - ettevõtjatele, kui seada koguselised piirangud + IT arendused
 - järelevalvele, kui neid mitte seada.
- **Vajadus leida lahendus EDK väärkasutuse vähendamisele juba täna rakenduvast skeemis.**

EDK väärkasutuse vähendamine ja kasutamise laiendamine

Järelevalve

- PRIA - ostuõiguste nõuete täitmise üle
 - Riigiabi tagasinõudmine
 - riigiabi andmine raskustes olevale ettevõtjale ei ole lubatud
 - riigiabi andmise reeglitest tuleneva nn Deggendorfi printsiibi täitmise üle, mis tähendab, et uut abi ei tohi anda isikule, kellel on varem ebaseaduslikuks või siseturuga kokkusobimatuks tunnistatud abi tagasi maksmata.
- MTA - aktsiisisoodustuse mittesihipärase kasutamise üle, nõuab ebaseadusliku või väärkasutatud riigiabi tagasi

Mille põhjal hinnata EDK väärkasutust?

- MTA järelevalve andmed
- PRIA iga-aastane riskianalüüs
- EDK ostukoguste analüüs

Analüüs EDK 2025. a ostukoguste põhjal (1)

- Analüüsitud 2025. a EDK ostuõigust omavaid isikuid: nende EDK ostukogused, nende kasutuses oleva põllumajandusmaa ja kasvatatavate kultuuride ning põllumajandusloomade (loomühikud) andmeid.
- Koguselised piirmäärad erinevate kultuuride puhul - kasutatud kombinatsioonina Eesti ekspertide varasemaid ettepanekutest ning Läti ja Leedu piirkogustest. Võetud on kõige suuremad piirkogused nimetatud valikust.
- Loomakasvatuse puhul on koguseliseks piirmääraks 25 l/lü kohta, mesilaspere kohta 6,72 l.
- Võrreldud on kõigi isikute puhul piirmääradega arvutatud EDK koguseid nende isikute EDK ostukogustega.
- Analüüs ei võta arvesse klientide EDK tegelikku kasutust ja varusid.

	l/ha
Taliteraviljad	148
Suvisiteraviljad	148
Kaunviljad	148
Raps, rüps	148
Muud tehnilised kultuurid	148
Avamaa köögivilid	306
Maasikas	229
Kartul	294
Söödajuurvili	199
Üheaastased söödakultuurid (+ seemnekasvatus)	125
Muu põllumaa (kesa)	120
Mitmeaastased söödakultuurid	180
Looduslikud rohumaad	125
Viljapuu ja marjaaiad (püsikultuurid)	312

Analüüs EDK ostukoguste põhjal (2)

Kokkuvõtte 2025. a EDK ostude kohta:

- Ostuõigusega kliente 7575 (883 322 ha; 262 158 lü).
- Osteti 78,9 mln l, põllumajanduslikuks tegevuseks.
- Ostis **4293 klienti ehk 57%**.
- Ei ostnud 3282 (43%, 137 517 ha (16%), 55 683 lü (21%)) ostuõigusega klienti.
- Arvutusliku piirkoguse võrdluses 2025 ostukogusega **mahtusid piirkogusesse 3292 klienti (76%; 636 663 ha (72% ostuõigusega klientide ha arvust); 160 202 lü (61%))** kes ostisid EDK 52,1 mln l (66%, aktsiisisoodustus 21 mln eur). Samas oleksid võinud need kliendid osta kokku 121,1 mln l ehk ostmata jääb 68,9 mln l. Aktsiisisoodustus 28 mln eur.
- Arvutusliku piirkoguse võrdluses 2025 ostukogusega **ületasid piirkogust 1001 klienti (23%, 109 142 ha (12 %); 46 273 lü (18%))**, kes ostsid 26,8 mln l (34%, aktsiisisoodustus 11 mln eur). Arvutuslikku piirkogust ületasid need kliendid 9,3 mln l mis on 11,8% kogu põllumajanduse EDK ostudest. Ületatud aktsiisisoodustus 3,7 mln eur. Kui arvestada arvutusliku piirkoguse ületanud klientide seoseid isikutega, kes ei ostnud üldse EDKd, siis on **ostetud üle arvutusliku koguse 6,5 mln l, 8,2 % põllumajanduse EDK ostudest. Aktsiisisoodustus 2,6 mln eur.**

Analüüs 2025. a EDK ostukoguste põhjal (3)

	Kliendid		EDK		Põllumajandusmaa		Loomühikud	
	arv	%	kogus l	%	ha	%		%
EDK ostuõigus	7575				883 323		262 158	
EDK ei ostnud	3282	43	0		137 517	16	55 683	21
EDK ostis	4293	57	78 980 474	100	745 806	84	206 476	79
Arvutuslikus piirkoguses	3292	77	52 124 959	66	636 663	72	160 202	61
Arvutusliku piirkoguse ületajad	1001	23	26 855 516	34	109 143	12	46 274	18

Aktiisisoodustus	Summa
Kokku	32 mln eurot
Arvestuslikus piirkoguses ostjatel	21 mln eurot
Arvestuslikku piirkogust ületanud ostjatel	11 mln eurot, sh 2,6 mln eurot võimalik väärkasutus

Analüüs EDK ostukoguste põhjal (4)

Arvutuslike piirkoguseid ületanud kliendid

ha	klientide arv	ha	keskmiselt ha	loomühikud	keskmine lü arv	ostetud EDK kogus l	üle piirkoguse l	üle arvutusliku piikoguse %
kuni 5	118	333.5	2.8	485	4.1	386487	322557	832
5.1-10	109	800.6	7.3	796	7.3	482272	338080	363
10.1-20	113	1634.2	14.5	851	7.5	790492	523971	299
20.1-30	64	1557.0	24.3	478	7.5	828014	569208	357
30.1-40	50	1731.6	34.6	571	11.4	513782	244774	195
40.1-50	30	1360.9	45.4	676	22.5	392505	183223	187
50.1-60	24	1310.2	54.6	425	17.7	379872	174498	187
60.1-70	32	2081.3	65.0	825	25.8	536310	202861	162
70.1-80	19	1420.1	74.7	319	16.8	433549	212894	205
80.1-90	23	1947.1	84.7	221	9.6	500221	189839	166
90.1-100	23	2179.8	94.8	553	24.0	710323	372749	211
100.1-150	88	10936.0	124.3	3103	35.3	2659635	987371	159
150.1-200	40	6902.8	172.6	3196	79.9	1963556	845255	170
200.1-500	92	27891.3	303.2	7031	76.4	5971816	1657669	140
500.1...	51	46990.8	921.4	20908	410.0	9699565	2088726	128

Analüüs EDK ostukoguste põhjal (5)

Arvutuslikke piirkoguseid ületanud kliendid – omavad ainult loomad loomi, põllumajandusmaad ei oma

LÜ grupid	kliendid	loomühikuid	keskmiselt loomühikuid	ostetud EDK kogus, l	EDK kogus lü kohta, l	üle arvutusliku piirkoguse, l	üle arvutusliku piirkoguse %
0.1-20	74	299	4	125 404	419	117 809	3181
20.1-100	14	576	41	223 810	388	209 404	1338
100.1 -...	5	4893	979	169 106	35	46 789	168

Põllumajandussektori esindusorganisatsioonide arvamus EDK koguseliste piirangute kohta (1)

Sektoriga konsulteerimine märts 2026

Põllumajandusettevõtete esindusorganisatsioonid ei toeta koguseliste piirangute kehtestamist.

- Kultuuripõhine diferentseerimine ei ole piisav
- Kütusekulu ei sõltu ha või lü arvust
- Tekitab kütuse puudujäägi
- Ei arvesta ilmastiku ja hooajalisuse mõju
- Mõjutab kõrgema lisandväärtusega tootmist
- Kütuse varumine nt kui hind on sobiv
- Bürookraatlik
- Huvi kogu koguse kasutamiseks ja sealt musta turu tekkimine
- Piirmäärade ülevaatamine, erandite menetlemine, tootjatel suurema kütusevajaduse põhjendamine

Põllumajandussektori esindusorganisatsioonide arvamus EDK koguseliste piirangute kohta (2)

- Millised tegevused aitaksid vähendada EDK väärkasutus põllumajanduse esindusorganisatsioonide hinnangul?
 - Riskipõhine järelevalve (MTA+PRIA)
 - Andmete ristkontroll (põllumajandusmaa, kasvatatavad kultuurid, tootmisviis, masinad, kütuse osatud jne)
 - Sihitud auditid kõrgema riskiga juhtumitele
 - Digitaalsete andmete kasutamine seal kus võimalik
 - Eri värvi numbrimärgi kasutamine EDK kasutatavatel sõidukitel

Läti põllumajandusmasintraktori näide

- **Jõustumine planeeritud 1. juuli 2026**
- Liiklusseaduses, selgeks eristamiseks N-kategooria mootorsõidukitest, on lisatud uus määratlus põllumajandusmasintraktor.
- Vastavushindamine - põllumajandusmasintraktori võib registreerida traktoritehnilise masinana ainult pärast individuaalset vastavushindamist, mis kehtib ainult Läti territooriumil.
- Põllumajandusmasintraktorid registreeritakse riiklikus traktoritehniliste masinate ja nende juhtide registris.
- Nõuded maksimaalsele kiirusele, massile, juhtimisõigusele jne.
- Õigus kasutada madalama maksumääraga diiselkütust.

Soomes ja Rootsis aktsiisitagastus

- Diiselmootorid ostetakse tavapärase kütuse hinnaga
- Diiselmootorit kasutatakse põllumajandustootmiseks
- Põllumajandustootjal on võimalus taotleda aktsiisitagastust
- Taotlusel märgitakse kogused, mille kohta aktsiisitagastust taotletakse

Võimalused

Väärkasutuse vähendamiseks

1) EDK koguseliste piirangute kehtestamine kasutatava põllumajandusmaa, põllumajanduskultuuride ja loomühikute põhjal

2) Järelevalve tõhustamine andmete põhjal - põllumajandusmaa, kasvatatavate kultuuride, loomakasvatuse andmete ja põlluraamatu põhjal, vajadusel PRIAle riigiabi tagasi nõudmise õiguse andmine

EDK kasutamise laiendamiseks põllumajanduses kasutatavatele veoautodele

- EDK kasutatavate veoautode tuvastamine ja eraldi märkimine sõidukite andmebaasis
- Satelliitjälgimissüsteem (näitena KPS § 69)?